

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Uitbreiding FrieslandCampina Domo te Borculo

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

12 april / rapportnummer 2740-46

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

FrieslandCampina Domo heeft het voornemen om haar productiecapaciteit in Borculo uit te breiden met twee initiatieven. Het meest omvangrijke is de realisatie van een melkpoederfabriek met een verwerkingscapaciteit van 1.250.000 ton melk per jaar. De nieuwe melkpoederfabriek is gepland op het 'Bedrijventerrein Hambroek II' te Borculo, naast de aanwezige bestaande fabriek. Daarnaast heeft FrieslandCampina Domo het voornemen om in de bestaande fabriek de productiecapaciteit van de twee belangrijkste producten (Lactose en GOS) uit te breiden met circa 30.000 ton per jaar.

Voor de wijziging van het bestemmingsplan moet een m.e.r.-procedure worden doorlopen; de gemeente Berkelland is hiervoor het bevoegd gezag.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')¹ zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER een tekortkoming. Zij acht het opheffen ervan essentieel voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over het bestemmingsplan. De tekortkoming betreft het ontbreken van alternatieven met (extra) bronmaatregelen bij met name de melkpoederfabriek die de geluidbelasting op de gevels van woningen kunnen beperken en die de geluidzone kunnen verkleinen. Dergelijke alternatieven zijn niet in het MER onderzocht, terwijl dit soort maatregelen mogelijke isolerende maatregelen aan de gevels van woningen overbodig kunnen maken. De Commissie adviseert om eerst een aanvulling op het MER op te stellen en pas daarna een besluit te nemen.

De Commissie constateert verder dat de referentiesituatie niet voor alle aspecten hetzelfde is ingevuld. In een aantal gevallen is als autonome ontwikkeling de realisatie van Hambroek II (met categorie 3.2 bedrijven) in de referentie opgenomen; in andere gevallen weer niet. Naar de inschatting van de Commissie wordt het beeld van de effecten hierdoor niet wezenlijk anders. In par. 2.2 wordt hier nader op ingegaan.

De effecten op Natura 2000 gebieden en stikstofdepositie zijn correct behandeld in het MER.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en in hoofdstuk 3 geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Geluid

Industrielawaai en hogere waarden

Voor industrielawaai worden voor een groot aantal woningen in Hambroek hogere waarden vastgesteld. Het vaststellen van hogere waarden kan slechts geschieden voor zover het terugbrengen van de geluidbelasting vanwege het industrieterrein onvoldoende doeltreffend kan zijn (artikel 110a lid 5 Wet geluidhinder). Daarnaast wordt slechts toepassing gegeven aan de vaststelling van hogere waarden voor zover de gecumuleerde geluidbelasting niet leidt tot een onaanvaardbare geluidbelasting (Wet geluidhinder artikel 110a zesde lid).

Er worden relatief hoge geluidbelastingen – d.m.v. hogere waarden vastgelegd – geaccepteerd, daar waar (wellicht) door middel van bronmaatregelen de geluidbelastingen kunnen worden verlaagd.

Uit het akoestisch onderzoek t.b.v. de aanvraag omgevingsvergunning is af te leiden dat veel (deel)geluidbronnen de geluidbelasting bepalen. Dominante geluidbronnen betreffen de explosieluiken van de droogtorens, de uitlaten van de stoomketels, luchtbehandelingskasten, ventilatoren e.d. Aan dergelijke geluidbronnen kunnen (extra) geluiddempers, geluidschermen nabij deze geluidbronnen of isolerende constructies² worden toegepast.

In het MER, noch in het akoestisch onderzoek t.b.v. de aanvraag omgevingsvergunning worden (extra) maatregelen overwogen om de geluidbelasting op woningen terug te brengen. De Commissie is van mening dat dit een omissie is in het MER.

De Commissie vindt het essentieel voor het besluit dat (extra) maatregelen en mogelijke effecten daarvan worden overwogen om de relatief hoge geluidbelastingen te verlagen.

Cumulatie en wegverkeerslawaai

Het is de Commissie niet duidelijk op welke wijze met de gecumuleerde geluidbelasting rekening gehouden is. Het gaat dan met name om de gecumuleerde geluidbelasting van het wegverkeer op de Needseweg en het industrielawaai. In de toelichtende memo van Arcadis³ is aangegeven op welke wijze met cumulatie rekening is gehouden.

² Het valt op dat er in het akoestisch onderzoek bij de berekening van de geluidemissies van de twee explosieluiken een geluidemitterend oppervlak gehanteerd is van respectievelijk 100 m² en 25 m². Afgezien van het niet verklaarde verschil in oppervlak tussen beide luiken, lijken de oppervlakken erg groot en dientengevolge de geluidemissie ook.

³ Memo "beantwoording vragen van de Commissie m.e.r.", d.d. 28 maart 2013.

2.2 Verkeer

Het MER is summier in de basisinformatie voor de beschrijving van het onderdeel verkeer en de interactie tussen andere milieuaspecten. Ontbrekende gegevens zijn:

- een duidelijk overzicht van verkeersintensiteiten voor de huidige situatie, autonome ontwikkeling en plansituatie, zowel voor de maatgevende avondspits als het etmaalgemiddelde;⁴
- een systematische vergelijking van de autonome ontwikkelingen met de huidige situatie;
- een systematische vergelijking van de plansituatie met de autonome ontwikkelingen.

Uit aanvullende informatie (mail van Arcadis van 5 maart 2013) blijkt dat in de verkeersprognoses Hambroek II niet als autonome ontwikkeling is meegenomen⁵. Door dit uitgangspunt ook consequent toe te passen bij verkeer en verkeersgerelateerde aspecten, wordt het projecteffect beter in beeld gebracht.

Het aspect verkeersafwikkeling is uitvoerig in beeld gebracht.

Het aspect verkeersveiligheid is in het MER op basis van expert judgement in beeld gebracht; niet duidelijk is of Hambroek II in de vergelijking van effecten is meegenomen. Een overzicht van de huidige ongevallenlocaties op de belangrijkste routes ontbreekt. Met een overzicht van verkeersintensiteiten wordt de kwalitatieve beoordeling beter navolgbaar.

Als de autonome ontwikkeling consequent zonder Hambroek II wordt beschouwd, zullen de scores op het aspect verkeersveiligheid iets negatiever uitpakken (licht negatief). Omdat de effecten niet wezenlijk anders worden, vindt de Commissie dat hiermee voldoende informatie voor de besluitvorming aanwezig is.

2.3 Natuur

Naar het oordeel van de Commissie zijn de effecten op **Natura 2000 gebieden en stikstofdepositie** correct behandeld. Het (gevoelige) Stelkampsveld ligt dichtbij maar de emissies nemen af in plaats van toe. Ook Teeselinkven is voor de zekerheid meegenomen.⁶ Door de vernieuwing van de stoomproductie in de bestaande fabriek wordt de belasting van deze natuurgebieden een fractie minder dan in de huidige situatie. Als referentie is er met de actuele emissie gerekend; daarmee is geen voorschot genomen op emissies door bedrijven van categorie 3.2 (zoals oorspronkelijk gepland op het terrein waar de nieuwe fabriek gedacht wordt).

Voor **natuur in het algemeen** zijn de effecten naar het noorden en vooral oosten van belang: het EHS-gebied Hambroek plas (met omringend loofbos en Berkel(oever), tevens ecologische

⁴ Ook na toelichting ontbreekt nog een eenvoudige samenvattende tabel met verkeerscijfers in de huidige situatie, autonome situatie en plansituatie voor een aantal relevante wegen (i.c. N315, N825, Jonkerspad en Needseweg).

⁵ Bij de aspecten luchtkwaliteit, geluid, landschap, bodem en water, landschap, cultuurhistorie en aardkunde is de invulling van Hambroek II daarentegen wel als autonome ontwikkeling meegenomen.

⁶ De Europese Commissie heeft in 2013 ingestemd met het schrappen van dit gebied van de communautaire lijst. Hiermee valt dit gebied niet langer onder het beschermingsregime van de Habitatrictlijn.

verbindingszone). Qua geluidcontouren zijn de voor natuur relevant 42dB(A) en 47dB(A)⁷ niet beschouwd. De 50 en 55 dB(A) etmaalwaarde contouren⁸ wel en die stulpen al uit over een flink deel van het EHS-gebied. In het MER wordt hierover gesteld: *“Door de berekening is niet te zeggen in welke mate het bosgebied en daarmee broedende vogels extra worden verstoord als gevolg van extra geluidsbelast oppervlak en of daarmee de broedvogeldichtheid wordt beïnvloed. In de referentiesituatie vindt al verstoring van de bosgebieden plaats, door recreatie en de aanwezige wegen.”* Deze redenering gaat voorbij aan het feit dat de geluidbelasting van de nieuwe fabriek permanent zal zijn (24/7) en daarom anders van aard dan bijvoorbeeld de recreatie bij de plas (handjevol topdagen, met name in de zomer). Voor dieren zoals zoogdieren en veel vogels is daarbij juist de nachtperiode en dageraad van belang. Voor deze periode leidt de nieuwe fabriek tot een extra belasting. In de effectscore zijn de effecten door geluid en lichtverstrooiing overigens wel tot uitdrukking gebracht en gedifferentieerd naar inrichtingsvariant.

In het licht van het voorgaande is het belangrijk om te weten wat er met de bomenrij- en/bosplantsoen langs de N315 en Berkel gebeurt: in ecologische zin zijn dit immers ‘verlengden’ van het EHS gebied.⁹ Een voorbeeld hiervan zijn de aanwijzingen van gebruik door vlermuizen. Dit belang wordt in het MER onderstreept maar tegelijkertijd volgt er nog geen informatie over het wel of niet kappen van deze bomen. In een toelichting is aangegeven dat de bewuste groenzone geen onderdeel uitmaakt van het plangebied en dan ook volledig intact blijft.

Het MER schetst op een heldere wijze (de effecten op) **landschap, cultuurhistorie en archeologie**. Als referentiesituatie is uitgegaan van een niet bebouwd terrein. Impressies zijn er alleen voor de efficiënte inrichtingsvariant met oostelijke verkeersontsluiting. Het toevoegen van andere varianten biedt weinig extra’s want de standpunten zijn ver van de fabriek gekozen, maar wel op reële plekken (openbare wegen rondom).

⁷ Verstoring van vogels door weglawaai is door Reijnen et al (1995, 1996) aangetoond bij waarden van 42 dB(A) in/bij bos en 47 dB(A) in/bij agrarisch cultuurland.

⁸ 50 en 55 dB(A)-etmaalwaarde komen overeen met respectievelijk 40 en 45 dB(A) 's nachts.

⁹ En ook in formele zin omdat de bomenrij langs de Berkel als onderdeel gezien kan worden van de ecologische verbindingszone.

3. Aandachtspunten voor het vervolgtraject

De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen.

3.1 Water

In de omgevingsvergunning c.q. aanvraag moeten BBT-maatregelen en -overwegingen een plaats krijgen. Wij adviseren om in die procedure in ieder geval de volgende varianten/alternatieven ten aanzien van condenswater te beoordelen op BBT:

1. al het condenswater lozen op de persleiding (uitgangspunt MER);
2. hergebruik condenswater voor CIP;
3. condenswater als suppletie koelwater.

Per mogelijkheid moet duidelijk zijn welke extra processtappen er nodig zijn, en welke invloed dit heeft op de kwaliteit van het te lozen water, en mogelijk de omgeving. De vraag moet per alternatief beantwoord worden of lozing van dit water via de persleiding mogelijk is en voldoet aan de gestelde eisen voor lozing.

Ten behoeve van de omgevingsvergunning is het raadzaam een duidelijke waterbalans op te nemen. Te onderscheiden waterstromen zijn ondermeer: proceswater, CIP vloeistof, reinigingswater, condensaat, koelwater, sanitair water en (verontreinigd) hemelwater.

3.2 Energie

Er zullen in deze fabriek vele mogelijkheden zijn om energie terug te winnen uit o.a. warme waterstromen. De energiehuishouding komt in het MER niet aan bod. Het verdient aanbeveling dergelijke besparingsmogelijkheden in het kader van de omgevingsvergunning te bezien (afgezet tegen BBT).

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: FrieslandCampina

Bevoegd gezag: gemeenteraad van Berkelland

Besluit: vaststellen van het bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D36

Activiteit: De productiecapaciteit van FrieslandCampina in Borculo wordt met twee initiatieven uitgebreid. Het meest omvangrijke is de realisatie van een melkpoederfabriek met een verwerkingscapaciteit van 1.250.000 ton melk per jaar. De nieuwe melkpoederfabriek is gepland op het 'Bedrijventerrein Hambroek II', naast de aanwezige bestaande fabriek. Daarnaast wordt in de bestaande fabriek de productiecapaciteit van de twee belangrijkste producten (Lactose en GOS) uitgebreid met circa 30.000 ton per jaar.

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER: 5 maart 2013

ter inzage legging MER: 6 maart 2013 tot en met 16 april 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 12 april 2013

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs.ing. J. Bout (voorzitter)

ir. J.A. Huizer

drs.ing. H.J. Kingma

drs. M.P. Laeven (werkgroepsecretaris)

drs. A. van Leerdam

drs. J.L.P.M. van der Pluijm

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus

op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze een locatiebezoek afgelegd om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Milieueffectrapportage uitbreiding FrieslandCampina Domo te Borculo, Arcadis, 26 februari 2013;
- Melkpoederfabriek Borculo Notitie Reikwijdte en detailniveau, Arcadis, 3 januari 2013;
- Inspraakverslag Notitie Reikwijdte en Detailniveau Melkpoederfabriek Borculo, gemeente Berkelland,
- Milieueffectrapportage uitbreiding FrieslandCampina Domo te Borculo, Samenvatting, Arcadis, 1 maart 2013;
- Akoestisch onderzoek Melkpoederfabriek Friesland Campina te Borculo, Arcadis, 27 februari 2013;
- Geursituatie, Tebodin Netherlands B.V., 21 februari 2013;
- Luchtrapport Uitstoot en effect op de luchtkwaliteit, Tebodin Netherlands B.V., 21 februari 2013;
- Stikstofdepositie voor de natuurtoets, Tebodin Netherlands B.V., 20 februari 2013;
- Kwantitatieve risicoanalyse Friesland Campina te Borculo, Tebodin Netherlands B.V., 22 februari 2013;
- Quick Scan Natuurwetgeving Melkpoederfabriek te Borculo, Arcadis, 1 februari 2013;
- Oplegnotitie Stikstofbeoordeling NB-wet Borculo, Arcadis, 22 februari 2013;
- Oprichting melkpoederfabriek te Borculo, Akoestisch onderzoek, Arcadis, 8 maart 2013;
- Memo beantwoording vragen Commissie m.e.r., Arcadis, 28 maart 2013.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Uitbreiding FrieslandCampina Domo te Borculo

ISBN: 978-90-421-3732-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

